

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પ્રદીપ કુમાર

વિરૂદ્ધ

વહીવટી સંઘ, ચંદીગઢ

ઓગસ્ટ ૧૮, ૨૦૦૬

[બી. એન. અગ્રવાલ, ન્યાયમૂર્તિશ્રી અને પી. પી. નાઓલેકર, ન્યાયમૂર્તિશ્રી]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦; એસ. એસ. ૧૦૯, ૩૬૬, ૩૬૮ અને ૩૭૬:

બળાત્કાર --- ટ્રાયલ કોર્ટે કલમ ૩૭૬ હેઠળ પાંચેય આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા અને તેમને ૧૦ વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારી --- આરોપી-અપીલકર્તા અને બીજા એક આરોપીની સજા યથાવત રાખીને, હાઈકોર્ટે એક આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કર્યો, બાકીના બે આરોપીઓનું અપીલની પેઠિંગ

દરમિયાન મૃત્યુ થયું - એક દોષિત દ્વારા અપીલ દાખલ કરવામાં આવી ---
ઠરાવાયુ:સામાન્ય ઈરાદા/કાર્યને આગળ ધપાવવા માટે કરવામાં આવેલા
સામાન્ય ઈરાદાનો સીધો પુરાવો ભાગ્યે જ ઉપલબ્ધ હોય છે, જો તે સાબિત
થયેલા તથ્યો અને સંજોગો પરથી અનુમાન લગાવી શકાય --- પ્રોસિક્યુટ્રિક્સ
શરૂઆતમાં ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપે છે પરંતુ પછીના તબક્કે તે તેનાથી
અલગ પડે છે --- પ્રોસિક્યુટ્રિક્સે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે આરોપી-
અપીલકર્તાએ તેણીને અપવિત્ર કરી નથી અને તેના વર્તન વિશે પણ કંઈ ઉલ્લેખ
કર્યો નથી જેથી તે દર્શાવે કે તેનો અન્ય આરોપીઓ સાથે સામાન્ય ઈરાદો હતો,
બીજી બાજુ, ફરિયાદ પક્ષ પોતાનો કેસ સાબિત કરી શક્યો નથી ---
પ્રોસિક્યુટ્રિક્સે તેનું સંસ્કરણ બદલતા રહ્યા હતા --- તેણીનું નિવેદન
વિશ્વાસને પ્રેરિત કરતું નથી કે પ્રશ્નમાં આરોપી શરૂઆતથી જ ઘટના સ્થળે હાજર
હતો જેથી અન્ય આરોપીઓ સાથે બળાટકાર કરવા માટે કોઈ પૂર્વ-કોન્સર્ટનો
અંદાજ લગાવી શકાય --- સંજોગોમાં, આરોપી શંકાનો લાભ મેળવવાનો
હકદાર છે.

ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, દુર્ભાગ્યપૂર્ણ દિવસે, આરોપી-
(એલ) લગ્નના બહાને ફરિયાદીને લગ્નનું સમાધાન કરવા માટે તેના પિતરાઈ
ભાઈના ઘરે લઈ ગયો હતો.રસ્તામાં તેમની સાથે અન્ય એક વ્યક્તિ પણ
હતી.જ્યારે ફરિયાદી આ બે વ્યક્તિઓ સાથે ઘરમાં દાખલ થઈ, ત્યારે બીજી

વ્યક્તિ તેમની સાથે જોડાઈ.ત્યારબાદ આ ત્રણેય લોકોએ દારૂ પી લીધો હતો.જ્યારે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રગતિઓનો ફરિયાદી દ્વારા વિરોધ કરવામાં આવ્યો, ત્યારે તેમાંથી એકે તેણીને ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપી.ત્યારબાદ ત્રણ લોકોએ તેના પર બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો.ત્યારબાદ અન્ય બે વ્યક્તિઓ ત્યાં પહોંચ્યા અને તેઓએ પણ તેના પર બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો.ગુનો કર્યા બાદ જ્યારે આરોપીઓ બીજા રૂમમાં દારૂ પી રહ્યા હતા ત્યારે ફરિયાદી ઘરમાંથી ભાગી ગઈ હતી.રસ્તામાં તે પોલીસ કર્મચારીઓને મળી હતી, જેમને તેણે આખી ઘટના સંભળાવી હતી.પોલીસ સ્ટેશનમાં એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.પોલીસ ઘટના સ્થળે પહોંચી હતી અને ત્યાંથી ત્રણ આરોપીઓની ધરપકડ કરી હતી, પરંતુ અન્ય બે આરોપી ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા હતા.પીડિતાને તબીબી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી હતી.તપાસ દરમિયાન, તબીબી અધિકારીને પીડિતાના શરીર પર બાહ્ય ઈજાના કોઈ પુરાવા મળ્યા ન હતા અને અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તેણી જાતીય સંભોગની ટેવ ધરાવતી હતી.ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ આરોપીઓને આઈપીસીની કલમ ૩૭૬ હેઠળ દોષી ઠેરવ્યા હતા અને તેમને ૧૦ વર્ષની સજા કેદ અને દંડની સજા ફટકારી હતી.આરોપીઓએ હાઈકોર્ટમાં અપીલ કરી હતી.અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન બે આરોપીઓનું મૃત્યુ થયું હતું.ઉચ્ચ અદાલતે આરોપી-અપીલકર્તા અને અન્યને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ ગુનો કરવા બદલ દોષિત ઠેરવ્યા

હતા અને બીજાને નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા.હાલની અપીલ દોષિતોમાંથી એક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા માટે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઉચ્ચ અદાલતે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ તેને દોષિત ઠેરવવામાં ભૂલ કરી હતી કારણ કે ફરિયાદીએ પોતે અદાલત સમક્ષ જુબાની આપી હતી કે અપીલકર્તા સિવાય માત્ર બે આરોપી વ્યક્તિઓએ તેણીની ઇચ્છા અને સંમતિ વિરુદ્ધ તેને અપવિત્ર કરી હતી.

પ્રતિવાદી-રાજ્યએ રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી-અપીલકર્તાએ વાસ્તવમાં ફરિયાદી પર બળાત્કાર કર્યો ન હતો, પરંતુ તેને કલમ ૩૭૬ આઈ.પી.સી. હેઠળ યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા સાબિત થયું હતું કે તે તે જૂથનો સભ્ય હતો જેણે ફરિયાદી પર બળાત્કાર કરવા માટે સાથે મળીને કાર્ય કર્યું હતું અને સામાન્ય ઇરાદાને આગળ ધપાવવા માટે બળાત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો અને કલમ ૩૭૬(૨)(જી) આઈ.પી.સી. ના સમજૂતી ના આધારે, આવા જૂથના બધા સભ્યો તે જૂથના અન્ય સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્યો માટે જવાબદાર રહેશે જ્યારે કૃત્ય/બળાત્કાર તેમના સામાન્ય ઇરાદાને આગળ ધપાવવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ:૧.૧.તે સ્થાયી કાયદો છે કે સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવામાં સંબંધિત વ્યક્તિનો સામાન્ય હેતુ અથવા હેતુ સીધા પુરાવાથી અથવા કૃત્યોના નિષ્કર્ષ દ્વારા સાબિત થઈ શકે છે.અથવા કેસના સંજોગો અને પક્ષકારોના આચરણમાં હાજરી આપવી.સામાન્ય હેતુનો સીધો પુરાવો ભાગ્યે જ ઉપલબ્ધ હોય છે અને તેથી, આવા હેતુને માત્ર કેસની સાબિત હકીકતો અને સાબિત સંજોગોમાંથી દેખાતા સંજોગો પરથી જ અનુમાન કરી શકાય છે.[૬૦૧-ઈ-એફ]

૧.૨.જો ફરિયાદી પક્ષનો કેસ માનવામાં આવે કે આરોપી-અપીલકર્તા અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે શરૂઆતથી જ સ્થળ પર હાજર હતો, તો કલમ ૩૭૬ (૨) નું સમજૂતી ૧ આકર્ષિત થશે કારણ કે તે સુરક્ષિત રીતે અનુમાન કરી શકાય છે કે તમામ આરોપી વ્યક્તિઓએ બળાત્કાર કરવાના સમાન હેતુ સાથે યોજનામાં કામ કર્યું હતું, ભલે તમામ આરોપી વ્યક્તિએ ખરેખર બળાત્કાર ન કર્યો હોય.પરંતુ જો ફરિયાદીના નિવેદનને એફ.આઈ.આર. સાથે સંપૂર્ણ રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો, એવું લાગે છે કે આરોપી-અપીલકર્તા ફરિયાદી પર અન્ય બે આરોપીઓ દ્વારા બળાત્કાર કર્યા પછી ઘરમાં પ્રવેશ કર્યો હતો, તો આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૭૬(૨) ના સ્પષ્ટીકરણ ૧ નો ઉપયોગ કરીને તેને દોષિત ઠેરવવા માટે તેની માત્ર હાજરી પૂરતી નહીં હોય. જોકે ગુનાના સ્થળે

આરોપી-અપીલકર્તાની હાજરીની થોડી સંભાવના છે કારણ કે તેને અન્ય આરોપીઓ સાથે ગુનાના સ્થળની નજીકના સ્થળેથી પકડવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ આવા સ્થળે માત્ર હાજરી એ બતાવવા માટે પૂરતી નથી કે ગુના સમયે આરોપી-અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદી પર બળાટકાર કરવા માટે અન્ય આરોપીઓ સાથે અચાનક કોઈ આયોજન અથવા મનની મીટિંગ અથવા યોજના બનાવવામાં આવી હતી.[૬૦૨-૮-સી-ડી-ઈ]

૧.૩.ફરિયાદીએ અદાલત સમક્ષ તેના નિવેદનમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે આરોપી-અપીલકર્તાએ તેણીને અપવિત્ર કરી નથી અને તેના વર્તન અથવા ભૂમિકા વિશે કંઈ ચોક્કસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી જે દર્શાવે કે તે બળાટકાર કરવાનો સામાન્ય ઇરાદો ધરાવે છે.ફરિયાદી પક્ષે એ દર્શાવવા માટે કોઈ તબીબી પુરાવા રજૂ કર્યા ન હતા કે આરોપી-અપીલકર્તાએ દારૂ પીધો હતો, જોકે તે આવા પરીક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ હતો કારણ કે ઘટનાની ઘટના પછી તરત જ તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો.આ ઉપરાંત, ફરિયાદીએ સમયાંતરે તેનું નિવેદન બદલ્યું હતું.તેણીએ સુનાવણીનો સામનો કરી રહેલા તમામ આરોપીઓ પર બળાટકારનો આરોપ લગાવીને શરૂઆત કરી હતી, જ્યારે અદાલત સમક્ષ તેણીની જુબાનીમાં તેણીએ જણાવ્યું હતું કે પાંચમાંથી માત્ર બે આરોપીઓએ તેના પર બળાટકાર કર્યો હતો.ફરિયાદીનું નિવેદન એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે વિશ્વાસની પ્રેરણા આપતું નથી કે આરોપી-

અપીલકર્તા બળાત્કાર કરવા માટે અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે અપીલકર્તાના કોઈ પણ પૂર્વ-કાર્યક્રમનું અનુમાન લગાવવા માટે શરૂઆતથી જ ઘટના સ્થળે હાજર હતો.આ સંજોગોમાં, આરોપી-અપીલકર્તા શંકાના લાભ માટે હકદાર છે.
[૬૦૨-એફ-જી-એચ; ૬૦૩-એ]

કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, [૨૦૦૩] ૨ એસ.સી.સી. ૧૪૩; ભૂપિન્દર શર્મા વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, [૨૦૦૩] ૮ એસ.સી.સી. ૫૫૧; પ્રમોદ મહતો અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, [૧૯૮૯] સહાયક ૨ એસ.સી.સી. ૬૭૨ અને પ્રિયા પટેલ વિરુદ્ધ મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય., જેટી [૨૦૦૬] ૬ એસ.સી. ૩૦૩, પર આધાર રાખ્યો.

ફોજદારી અપીલ નં. ૪૫૭-એસબી/૧૯૮૯ માં ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૧૩.૮.૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફે કે. ટી. એસ. તુલસી અને જગજીત સિંહ છાબડા.

પ્રતિવાદી માટે કામિની જયસ્વાલ, શોમિલા બક્ષી અને રાણી મિશ્રા.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

પી.પી. નાઓલેકર, ન્યાયમૂર્તિશ્રી. આરોપી લલિત ગુપ્તા, અશોક કુમાર ઉર્ફે બબ્બુ, પ્રદીપ કુમાર અને કરમ ચંદ પર કલમ ૩૬૬, ૩૭૬ હેઠળ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે આરોપી-ઈન્દ્રજીત સિંહ પર ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં "આઈ.પી.સી.") ની કલમ ૩૭૬ સાથે કલમ ૧૦૯ અને કલમ ૩૬૮ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૭૬ હેઠળ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો. ચંદીગઢના એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા પાંચેય આરોપીઓને કલમ ૩૭૬, આઈ.પી.સી. હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને ૧૦ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦/- દંડ ભરવાની સજા ફટકારવામાં આવી હતી અને દંડ ન ભરવા પર વધુ બે મહિનાની સખત કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. આરોપીઓએ ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલ કરવાનું પસંદ કર્યું હતું. અશોક કુમાર અને કરમ ચંદનું કાર્યવાહી પેન્ડિંગ દરમિયાન મૃત્યુ થયું; ઈન્દ્રજીત સિંહને આઈપીસીની કલમ ૩૭૬ હેઠળના આરોપમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે લલિત ગુપ્તા અને પ્રદીપ કુમારની કલમ ૩૭૬ હેઠળની સજા હાઈકોર્ટે માન્ય રાખી હતી. વિવાદિત ચુકાદા સામે આરોપી-પ્રદીપ કુમારે વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલને પસંદ કરી છે.

ફર્સ્ટ ઇન્ફર્મેશન રિપોર્ટ (એફ.આઈ.આર.) માં દર્શાવેલ ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એ છે કે ફરિયાદી તેના ભાઈ અને માતા સાથે ચંદીગઢના સેક્ટર ૧૯ડી ના

ઘર નંબર ૩૩૫૯ માં રહેતી હતી.આરોપી-લલિત ગુપ્તા તેની પાછળ પડ્યો હતો અને તેણે તેની સાથે લગ્ન કરવાનું વચન પણ આપ્યું હતું.૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૭ના રોજ સાંજે ૬:૩૦ વાગ્યે ફરિયાદી સેક્ટર ૧૯ના બજારમાં ગઈ હતો. આરોપી-લલિત ગુપ્તા તેને બજારમાં મળ્યા અને તેને તેના પિતરાઈ ભાઈના ઘરે આમંત્રણ આપ્યું જેથી લગ્નના પ્રસ્તાવ પર તેના સંબંધીઓ સાથે ચર્ચા થઈ શકે.આ અંગે ફરિયાદી તેની સાથે સેક્ટર ૩૮, ચંદીગઢ જવા માટે સંમત થયા હતા.લલિત ગુપ્તાએ થ્રી-વ્હીલર સ્કૂટર (ઓટો-રિક્ષા) ભાડે લીધું અને તેઓ સેક્ટર ૩૮ તરફ આગળ વધ્યા.વચ્ચે જ લલિત ગુપ્તાએ ઓટો-રિક્ષાને રોકી હતી અને આરોપી અશોક કુમાર ઉર્ફે બબ્બુ પણ ઓટો-રિક્ષામાં ચડી ગયો હતો.જ્યારે ફરિયાદી લલિત ગુપ્તા અને અશોક કુમાર ગૃહમાં પ્રવેશ્યા ત્યારે અન્ય આરોપી ઈન્દરજીત સિંહ, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, તેમને ત્યાં મળ્યા હતા.ત્યારબાદ ત્રણેય આરોપીઓએ ઘરમાં દારૂ પીધો હતો.જ્યારે આરોપીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રગતિઓનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો ત્યારે આરોપી-ઈન્દરજીત સિંહે તેણીને મૃત્યુનાં ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપી હતી અને ત્યારબાદ તેણી આરોપી વ્યક્તિઓની ઈચ્છાને માની ગઈ હતી.ત્યારબાદ, લલિત ગુપ્તાએ ફરિયાદીની ઈચ્છા વિરુદ્ધ અને તેણીની સંમતિ વિના બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો, જે પછી અશોક કુમારે પણ તેણીને અપવિત્ર કરી હતી.ત્યારબાદ કરમ ચંદ અને પ્રદીપ કુમાર ત્યાં પહોંચ્યા અને તેઓએ પણ બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો.તે બધાએ બીજા રૂમમાં દારૂ પીવાનું શરૂ કર્યું, તેનો ફાયદો ઉઠાવીને

ફરિયાદી ઘરમાંથી ભાગી ગઈ. રસ્તામાં તે પોલીસ કર્મચારીઓને મળી હતી જેમને તેણે આખી ઘટના સંભળાવી હતી. પોલીસ ઘરે આવી અને પ્રદીપ કુમાર, કરમ ચંદ અને લલિત ગુપ્તાની ધરપકડ કરી હતી, પરંતુ અન્ય બે આરોપી અશોક કુમાર અને ઈન્દરજીત સિંહ ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા હતા. ૨૭ અને ૩૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૭ની રાત્રે સબ-ઈન્સ્પેક્ટર મોતી રામ પાસે લગભગ ૨.૨૦ વાગ્યે એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી. ઘટના સમયે ફરિયાદી અપરિણીત હતી અને તેણીને તબીબી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી હતી. ડૉ. જી. કે. ઢિલ્લોએ ૩૭ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૭ના રોજ બપોરે ૧:૩૦ વાગ્યે તેમની તપાસ કરી હતી અને તેમને કોઈ બાહ્ય ઈજાના પુરાવા મળ્યા ન હતા. ડૉક્ટરે એવું પણ મંતવ્ય આપ્યું હતું કે તેણી જાતીય સંભોગની ટેવ ધરાવતી હતી.

હાઈકોર્ટે, અન્ય બાબતોની સાથે, આરોપી-અપીલકર્તા પ્રદીપ કુમારને આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવાના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું છે, જે કોન્સ્ટેબલ રઘુબીર સિંહની જુબાની દ્વારા સમર્થિત ફરિયાદીના વર્ણન પર આધાર રાખે છે, જેમને તેણીએ ઘટના સ્થળેથી ભાગી ગયા પછી તરત જ સમગ્ર ઘટના વર્ણવી હતી. હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે આરોપી-અપીલકર્તાની તે સ્થળે હાજરી જ્યાં અન્ય આરોપીઓ દ્વારા બળાટકાર કરવામાં આવ્યો હતો, તે હકીકત દ્વારા વધુ પુષ્ટિ મળે છે કે તેને સી.આર.પી.એફ. જવાનો દ્વારા તે જ ઘરમાંથી પકડવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તાના પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે.ટી.એસ. તુલસીએ અમારી સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટે આરોપી-અપીલકર્તાને કલમ ૩૭૬, આઈ.પી.સી. હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં ભૂલ કરી હતી જ્યારે ફરિયાદીના કોર્ટ સમક્ષના નિવેદનમાં તેને બળાત્કારના ગુનામાંથી સંપૂર્ણપણે નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે ફક્ત બે આરોપીઓ, જેમ કે કરમ ચંદ અને અશોક કુમાર, તેણીની ઇચ્છા અને સંમતિ વિરુદ્ધ તેણીને અપવિત્ર કરી હતી; અને તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે અન્ય આરોપીઓ તેની સાથે જાતીય સંભોગ કરી શકતા નથી કારણ કે તક મળતાં તેણીએ રૂમનો બોલ્ટ ખોલ્યો અને ઘરમાંથી ભાગી ગઈ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદીના ઉપરોક્ત નિવેદનો સામે, આરોપી-અપીલકર્તા પ્રદીપ કુમારને દોષિત ઠેરવી શકાયો ન હોત.

બીજી તરફ, રાજ્ય સરકારના વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી કામિની જયસ્વાલે રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી-અપીલકર્તાએ, જોકે વાસ્તવમાં ફરિયાદી પર બળાત્કાર કર્યો ન હતો, તેને આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા તે સાબિત થયું હતું કે અપીલકર્તા તે જૂથનો સભ્ય હતો જેણે ફરિયાદી પર બળાત્કાર કરવા માટે સાથે મળીને કામ કર્યું હતું અને સામાન્ય હેતુને આગળ ધપાવવા માટે, બળાત્કાર

કરવામાં આવ્યો હતો.આમ, રાજ્ય માટે વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત એ છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ (૨) (જી) ના સ્પષ્ટીકરણ ૧ ના આધારે, જૂથના તમામ સભ્યો તે જૂથના અન્ય સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્યો માટે જવાબદાર રહેશે જ્યારે આ કૃત્ય તેમના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે કરવામાં આવે છે, એટલે કે, બળાત્કાર કરવાનો ઇરાદો.

બંને પક્ષો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોની પ્રશંસા કરવા માટે, અમારા માટે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ ની સંબંધિત જોગવાઈઓ નીચે મુજબ કાઢવી યોગ્ય રહેશે:

"૩૭૬.બળાત્કાર માટે સજા.-

XXX

XXX

XXX

(૨) જે પછા હોય -

XXX

XXX

(જી) સામૂહિક બળાત્કાર કરે છે,

જે દસ વર્ષથી ઓછી નહીં પણ આજીવન હોઈ શકે તેવી મુદત માટે સખત કેદની સજા કરવામાં આવશે અને તે દંડને પણ પાત્ર રહેશે:

પૂરી પાડવામાં આવેલ.

સમજૂતી ૧.- જો કોઈ મહિલા પર તેમના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે કામ કરતી વ્યક્તિઓના જૂથમાં એક અથવા વધુ લોકો દ્વારા બળાત્કાર કરવામાં આવે, તો દરેક વ્યક્તિએ આ પેટા-કલમના અર્થમાં સામૂહિક બળાત્કાર કર્યો હોવાનું માનવામાં આવશે.

અશોક કુમાર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૦૩) ૨ એસ.સી.સી. ૧૪૩ માં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:

"૮..... કલમ ૩૭૬(૨)(જી) આઈ.પી.સી., જે સમજૂતી સાથે વાંચવામાં આવે છે, હેઠળ ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે પુરાવા ઉમેરવા પડશે કે એક કરતાં વધુ આરોપીઓએ સાથે મળીને કામ કર્યું હતું અને આવી ઘટનામાં, જો બળાત્કાર એક પણ વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવ્યો હોય, તો બધા આરોપીઓ દોષિત ગણાશે, પછી ભલે તેમાંથી એક

અથવા વધુ વ્યક્તિ દ્વારા તેણી પર બળાત્કાર થયો હોય અને ફરિયાદ પક્ષ માટે દરેક વ્યક્તિ દ્વારા બળાત્કારના પૂર્ણ થયેલા કૃત્યના પુરાવા ઉમેરવા જરૂરી નથી.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ જોગવાઈ સંયુક્ત જવાબદારીના સિદ્ધાંતને મૂર્તિમંત કરે છે અને તે જવાબદારીનો સાર એ સામાન્ય ઇરાદાનું અસ્તિત્વ છે; તે સામાન્ય હેતુ અગાઉની સુસંગતતાની ધારણા કરે છે જે કાર્યવાહી દરમિયાન જાહેર કરાયેલા અપરાધીઓના વર્તનથી નક્કી થઈ શકે છે અને તે અચાનક ઊભી થઈ શકે છે અને રચાય છે, પરંતુ, ત્યાં મનની બેઠક હોવી જોઈએ.દરેક અપરાધીઓથી સ્વતંત્ર રીતે એક જ હેતુ રાખવો પૂરતું નથી.આવા કિસ્સાઓમાં, ગુનાના કમિશનમાં સંયુક્તતાના ચોક્કસ માપદંડને ચિહ્નિત કરતી ફોજદારી વહેંચણી હોવી આવશ્યક છે.

ભૂપિન્દર શર્મા વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૫૫૧ માં, પ્રમોદ મહતો અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, ૧૯૮૯ ના સહાયક (૨) એસ.સી.સી. ૬૭૨ માં અગાઉની બેન્ચ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોને આ કોર્ટે નીચે મુજબ પુનરાવર્તિત કર્યા:

"૧૪.સામૂહિક બળાત્કારના કિસ્સાઓમાં દરેક આરોપી દ્વારા પીડિત પર બળાત્કારના સંપૂર્ણ કૃત્યનો પુરાવો જરૂરી નથી.કલમ ૩૭૬ (૨) (જી)

ના સંબંધમાં સમજૂતી ૧ રજૂ કરવાનો વૈધાનિક ઇરાદો સામૂહિક બળાત્કારના વધતા જોખમને અસરકારક રીતે સામનો કરવાના દષ્ટિકોણથી કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે.આવા સંજોગોમાં, તે જરૂરી નથી કે ફરિયાદી પક્ષે દરેક આરોપી દ્વારા બળાત્કારના સંપૂર્ણ કૃત્યનો પુરાવો પીડિત પર અથવા જ્યાં એકથી વધુ પીડિતો હોય ત્યાં દરેક પર મૂકવો જોઈએ જેથી આરોપીઓને સામૂહિક બળાત્કારના દોષી ઠેરવી શકાય અને તેમને આઈપીસીની કલમ ૩૭૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવી શકાય.

પ્રિયા પટેલ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્ય અને અન્ય., જે. ટી. ૨૦૦૬ (૬) એસ. સી. ૩૦૩ના તાજેતરના ચુકાદામાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૮..... ડીમિંગ જોગવાઈના અમલીકરણ દ્વારા, જે વ્યક્તિએ ખરેખર બળાત્કાર કર્યો નથી તેને બળાત્કાર કર્યો હોવાનું માનવામાં આવે છે, ભલે સામાન્ય હેતુને આગળ ધપાવવા માટે જૂથમાંથી ફક્ત એક જ વ્યક્તિએ બળાત્કાર કર્યો હોય.'કલમ ૩૪ આઈ. પી. સી. માં 'સામાન્ય હેતુ' ની કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે અને જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યારે કોઈ ગુનાહિત કૃત્ય ઘણા લોકો દ્વારા બધાના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે કરવામાં આવે છે, ત્યારે આવી દરેક વ્યક્તિ તે કૃત્ય માટે તે જ રીતે

જવાબદાર છે જાણે કે તે તેના દ્વારા જ કરવામાં આવ્યું હોય."સામાન્ય હેતુ' એ એક સાથે ક્રિયાને સૂચવે છે અને આવશ્યકપણે પૂર્વ-ગોઠવાયેલી યોજના, મનની અગાઉની બેઠક અને ક્રિયામાં ભાગીદારીનું એક તત્વ રજૂ કરે છે.કૃત્યો અલગ હોઈ શકે છે અને પાત્રમાં અલગ હોઈ શકે છે, પરંતુ તે સમાન સામાન્ય હેતુ દ્વારા પ્રેરિત હોવા જોઈએ, જે સમાન હેતુ અથવા સમાન હેતુથી અલગ છે.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ લાગુ કરવા માટે બિનજરૂરી છે કે આ કૃત્ય ફોજદારી કૃત્ય કરવાના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે થવું જોઈએ.કલમ ૩૭૬ (૨) ના સ્પષ્ટીકરણમાં દેખાતી અભિવ્યક્તિ 'તેમના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે' બળાત્કાર કરવાના હેતુ સાથે સંબંધિત છે.....’”

બળાત્કારના ગુનાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ (૨) (જી) ના દાયરામાં લાવવા માટે, જે આ કલમના સ્પષ્ટીકરણ ૧ સાથે વાંચી શકાય છે, ફરિયાદી પક્ષે સાબિત કરવું જરૂરી છે:—

(૧) એક કરતાં વધુ વ્યક્તિઓએ પીડિતા પર બળાત્કાર કરવાના સામાન્ય ઈરાદા સાથે એકસાથે કામ કર્યું હતું;

(૨) વધુ કે એક આરોપીએ અગાઉથી ગોઠવેલ યોજના, અગાઉથી મનની મુલાકાત અને કાર્યવાહીમાં ભાગીદારીના તત્વ સાથે બળાત્કારના ગુનાના આચરણમાં યોજનામાં કામ કર્યું હતું. સામાન્ય હેતુ એ પૂર્વ-ગોઠવાયેલી યોજના અથવા ગુનાના સમયે અચાનક રચાયેલી યોજનામાં સહયોગીની કાર્યવાહી હશે જે ક્રિયામાં ભાગીદારીના તત્વ દ્વારા અથવા જ્યારે કાર્યવાહી જરૂરી હશે ત્યારે નિષ્ક્રિયતાના હકીકતના પુરાવા દ્વારા પ્રતિબિંબિત થાય છે. ફરિયાદી પક્ષે બળાત્કારનો ગુનો કરતા પહેલા નોંધપાત્ર પુરાવા અથવા પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓના મનની પૂર્વ બેઠક સાબિત કરવી જરૂરી રહેશે; અને

(૩) આવા સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવા માટે જૂથના એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓએ ખરેખર પીડિતા અથવા પીડિતો પર બળાત્કારનો ગુનો કર્યો છે. જૂથ બનાવતા દરેક આરોપી દ્વારા બળાત્કારના વાસ્તવિક કૃત્યને સાબિત કરવા માટે કાર્યવાહીની જરૂર નથી.

વ્યક્તિઓના જૂથના સામાન્ય ઇરાદાના પુરાવા પર, જે એકથી વધુ હશે, બળાત્કારનો ગુનો કરવા માટે, એક વ્યક્તિ બનાવતા જૂથ દ્વારા બળાત્કારનું વાસ્તવિક કૃત્ય, જૂથના અન્ય સભ્યો પર અપરાધને ઝડપી બનાવશે, જો કે તેણે અથવા તેઓએ પીડિત અથવા પીડિતો પર બળાત્કાર કર્યો નથી.

તે સ્થાયી કાયદો છે કે સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવામાં સંબંધિત વ્યક્તિનો સામાન્ય હેતુ અથવા હેતુ સીધા પુરાવાથી અથવા કૃત્યોના નિષ્કર્ષ અથવા કેસના સંજોગો અને પક્ષકારોના વર્તન દ્વારા સાબિત થઈ શકે છે. સામાન્ય હેતુનો સીધો પુરાવો ભાગ્યે જ ઉપલબ્ધ હોય છે અને તેથી, આવા હેતુને માત્ર કેસની સાબિત હકીકતો અને સાબિત સંજોગોમાંથી દેખાતા સંજોગો પરથી જ અનુમાન કરી શકાય છે.

ઉપરોક્ત કેસોમાં ગણાયેલા સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, આપણે આરોપી-અપીલકર્તાના વર્તન અને ગુનામાં તેના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકાના સંદર્ભમાં વર્તમાન કેસના તથ્યાત્મક માળખાનું વિશ્લેષણ કરવું પડશે. ફરિયાદીએ એફ.આઈ.આર. નોંધાવતી વખતે જણાવ્યું હતું કે લલિત ગુપ્તા અને અશોક કુમાર દ્વારા બળાત્કાર થયા પછી આરોપી-અપીલકર્તા ઘટનાસ્થળે પહોંચ્યા હતા, પરંતુ કોર્ટ સમક્ષ આપેલા પોતાના નિવેદનમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે ચંદીગઢના સેક્ટર ૩૮સી સ્થિત ઘર નં. ૨૪૫૧ પર પહોંચ્યા પછી, જ્યારે તેમને આરોપી-લલિત ગુપ્તાના માતા-પિતા ઘરમાં હાજર ન મળ્યા, ત્યારે તેમણે આરોપી-લલિત ગુપ્તાને કહ્યું કે તે તેના ઘરે પરત ફરી જશે. તેણીએ તેને એમ પણ કહ્યું કે તેણે તેની સાથે છેતરપિંડી કરી છે. આ અંગે આરોપી અશોક તેને ઘરની અંદર ખેંચી ગયો અને ઈન્દરજીત સિંહના કહેવા પર પ્રદીપ કુમાર અને કરમ ચંદ ઘરે

આવ્યા હતા.આરોપી બીટુ નામના એક વ્યક્તિને પણ લાવ્યો હતો.આરોપી-કરમ ચંદે તેને પકડી લીધી અને તેના પર બળાત્કાર ગુજાર્યો અને ત્યારબાદ અશોકે તેને પકડી લીધી અને તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ બળાત્કાર ગુજાર્યો.તેણીએ જણાવ્યું હતું કે પ્રદીપ, લલિત અને અન્ય એક વ્યક્તિ બીટુ રસોડામાં દારૂ પીતા હતા.જો આપણે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ માનીએ કે આરોપી-અપીલકર્તા (પ્રદીપ કુમાર) અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે શરૂઆતથી જ સ્થળ પર હાજર હતો, તો કલમ ૩૭૬ (૨) નું સ્પષ્ટીકરણ આકર્ષિત થશે કારણ કે તે સુરક્ષિત રીતે અનુમાન કરી શકાય છે કે તમામ આરોપી વ્યક્તિઓએ બળાત્કાર કરવાના સમાન હેતુ સાથે કામ કર્યું હતું, ભલે તમામ આરોપી વ્યક્તિએ ખરેખર બળાત્કાર ન કર્યો હોય.પરંતુ જો ફરિયાદીના નિવેદનને એફ.આઈ.આર. સાથે સંપૂર્ણ રીતે ગણવામાં આવે, તો એવું લાગે છે કે ફરિયાદી પર બળાત્કાર કરવામાં આવ્યા પછી આરોપી-અપીલકર્તા ઘરમાં પ્રવેશ્યો હતો અને ત્યારબાદ તે લલિત ગુપ્તા અને એક બીટુ સાથે દારૂ પી રહ્યો હતો, તો તેની માત્ર હાજરી તેને સ્પષ્ટીકરણ ૧ ની મદદથી દોષિત ઠેરવવા માટે પૂરતી નહીં હોય.જો કે આરોપી-અપીલકર્તાની ગુનાના સ્થળે હાજરીની થોડી સંભાવના છે કારણ કે તેને અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ, એટલે કે લલિત ગુપ્તા અને કરમ ચંદ સાથે ઘટનાના સ્થળની નજીકના સ્થળેથી પકડવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ આવા સ્થળે માત્ર હાજરી એ બતાવવા માટે અપૂરતી છે કે આરોપી-અપીલકર્તા દ્વારા અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે બળાત્કાર કરવા માટે ગુનાના સમયે અચાનક અગાઉની કોન્સર્ટ

અથવા મનની બેઠક અથવા યોજના બનાવવામાં આવી હતી.ફરિયાદીએ તેના અગાઉના સંસ્કરણમાં ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે આરોપી-અપીલકર્તા ઘટના સ્થળે મોડો પહોંચ્યો હતો અને ત્યારબાદ તે અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે એક રૂમમાં દાડ પી રહ્યો હતો.વધુમાં, જ્યાં પૂર્વ-આયોજિત રીતે ગુનાને સરળ બનાવવા માટે અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓની સંડોવણી અને પૂર્વ-યોજના દર્શાવવા માટે ચોક્કસ કૃત્યો કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યાં આવા કોઈ કૃત્ય અથવા વર્તનને બળાત્કાર કરવાના સામાન્ય હેતુને આગળ વધારવામાં આરોપી-અપીલકર્તાની ભૂમિકાને દર્શાવવા માટે જવાબદાર ઠેરવવામાં આવ્યું નથી.ફરિયાદીએ અદાલત સમક્ષ તેના નિવેદનમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે આરોપી-અપીલકર્તાએ તેણીને અપવિત્ર કરી નથી અને તેના વર્તન અથવા ભૂમિકા વિશે કંઈ ચોક્કસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી જે દર્શાવે છે કે તે બળાત્કાર કરવાનો સામાન્ય ઇરાદો ધરાવે છે.ફરિયાદી પક્ષે એવું દર્શાવવા માટે કોઈ તબીબી પુરાવા રજૂ કર્યા ન હતા કે જ્યારે આરોપી-અપીલકર્તા આવા પરીક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ હતો ત્યારે તેણે દાડ પીધો હતો કારણ કે તેની ઘટના પછી તરત જ ઘટના સ્થળે ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો.ફરિયાદીએ સમયાંતરે તેનું નિવેદન બદલ્યું હતું.તેણીએ સુનાવણીનો સામનો કરી રહેલા તમામ આરોપીઓ દ્વારા બળાત્કારના ગુનાનો આરોપ લગાવીને શરૂઆત કરી હતી, જ્યારે અદાલત સમક્ષ તેણીના જુબાનીમાં તેણીએ જણાવ્યું હતું કે માત્ર કરમ ચંદ અને અશોક કુમારે તેના પર બળાત્કાર કર્યો હતો.ફરિયાદીનું નિવેદન એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે

વિશ્વાસની પ્રેરણા આપતું નથી કે આરોપી-અપીલકર્તા બળાત્કાર કરવા માટે અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે અપીલકર્તાની કોઈ પણ પૂર્વયોજનાની ધારણા કરવા માટે શરૂઆતથી જ ઘટના સ્થળે હાજર હતો.આ સંજોગોમાં, અમને લાગે છે કે આરોપી-અપીલકર્તા શંકાના લાભ માટે હકદાર છે.

તેથી, ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અમે સત્ર અદાલતના આદેશને અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ આરોપી-અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવતા હાઈકોર્ટના આદેશને પણ રદ કર્યો છે. તદનુસાર, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.જો અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂર ન હોય તો આરોપી-અપીલકર્તાને તાત્કાલિક મુક્ત કરવામાં આવશે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.